

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Ивайло Иванов Найденов

по конкурс за придобиване на академичната длъжност „Доцент”

Област на висше образование – 2. Обществени науки

Професионално направление – 2.4. Религия и теология

Научна специалност – Библейска археология

**За нуждите на СУ „Св. Климент Охридски”, Богословски факултет,
катедра „Библеистика“**

Конкурсът е публикуван в Държ. вестник, бр. 7/24.01.2014 г.

**Единствен кандидат: гл. ас. д-р Екатерина Атанасова Дамянова,
преподавател в Богословски факултет на СУ „Св. Климент Охридски”**

1. Данни за кандидата

Д-р Екатерина Атанасова Дамянова е възпитаничка на Богословския факултет, където през 1996 г. завършва образователна степен „магистър” в специалност *Теология*, и втора специалност - *История*. През 2011 г. след успешна защита на дисертационно съчинение „Тенденции за централизация на култа в Йерусалимския храм през втората половина на VIII век пр. Хр.” и е присъдена образователната степен „доктор” по богословие. От 2001 г. е хоноруван асистент в СУ, а от 2002 до сега е последователно асистент, старши и главен асистент.

По програмата за мобилност на преподаватели д-р Дамянова изнася цикъл лекции в Мюнхенския университет. Акцент в академичната

биография, особено във връзка с научните и занимания, е участието и в археологически курсове в Израел и Йордания, завършили с археологическа експедиция – Survey in Hirbeh Mazin, Israel 2003. За отбелязване са и специализациите в странство - в Католическия институт за източна Европа в Регенсбург, Виенския университет и Хайделбергския Университет и езиковите курсове в Солун и Янина.

Последното десетилетие Дамянова ръководи три магистърски програми. Чете лекции по основните дисциплини Библейска археология и Библейска история и топография и предлага курсове по избираемите дисциплини - *Материална култура на Новия завет, Йерусалим в описанията на древните поклонници и Царски градове в Древен Израил.*

Изследователската активността на колежата Дамянова проличава и от множеството участия в научни форуми (с превес на организирани от СУБ) и проекти. Професионалната и биография и наградата за млад учен на СУБ за 2004 са свидетелство и заявка за добра подготовка и подходяща квалификация.

От изброени от Дамянова членствата, с оглед на специалността и, трябва да бъде отбелязано това в DPV (Der Deutsche Verein zur Vorschung Palestinas) и мероприятията организирани от него

2. Научни трудове

В конкурса д-р Дамянова участва с 14 заглавия, включваща разработки в областта на библеистиката, по-конкретно – библейска история и археология - 1 отпечатана монография *„Материална култура на Палестина през Римския период (63 г. пр.Хр. – 70 г. сл.Хр.“* (2014 г.), 1 библиографски справочник – *„90 години библеистика в България“* (2014 г.) и 12 статии (2 от тях под печат).

Заглавието на монографията дефинира два момента, изследванията на които са неразработени в родната библеистика – материална култура на Палестина от една страна, и особеностите на римския период в Палестина, от друга страна, място и време, през което са се случили

съдбовни за човечеството събития. Различният прочит на тези събития, разпознаването на институциите в този период, определянето на ареалии и топоними и анализ на откритите артефакти дават възможност за нова оценка на взаимодействието и съвместното съществуване на библейския текст с културата и политиката на Рим. Тази оценка е възможна само след цялостното изследване на социокултурната ситуация в Палестина във връзка с библейската история, археология, екзегетика и херменевтика, което предлага изследването, и в което е неговият принос. В този контекст е и опитът на изследването да осъществи връзка между проблемите на Израил от междузаветната епоха и зараждащото се християнство, нещо което също има приносен момент

Ясните и подходящи приложения към изследването (карти, снимки, скици...) са в полза на читателя и в помощ на студентите, които биха използвали изследването като учебно пособие.

Предвид на участието на Дамянова в археологически експедиции, т.е. работа на терен, в написаното се усеща личното отношение на автора и доброто познаването на св. Земя. Това печели доверието на читателя.

Както отбелязва авторът, „изследването има интердисциплинарен характер и съчетава методи от други научни области”. Това твърдение провокира очакването за ясно описание на методиката на изследването в уводната част, което е недостатъчно (стр. 39, 2-ри абзац). В Увода се очаква още да бъдат поставени въпросите за актуалността на изследването, предмет и обекта на изследване, поставянето на хипотеза. Липсата на тези модули се запълва с богата историография, но всъщност се усеща дефицит на необходима информация. В тази връзка бих попитал Дамянова, как би обогатила уводната част на изследването, именно с тези въпроси?

Текстът е четивен и ясен, странирането му обаче е неподходящо. Накъсването на абзаци провокира усещането за фрагментарност на работата и нарушава единството на текста. Последните две бележки не намалят достойнствата на предложената монография, но изискват мерки.

Съставителството на библиографския справочник „90 години *библейстика в България*” е естествен завършек на започнатия през 2004 г. проект „Изготвяне на информационна база данни по Библейстика” и неговото продължение през 2013 – 90 години Библейстика в България. Справочникът съдържа не само библиографско описание на съчиненията, но още авторски предговор, азбучен показалец на имената, индекс на цитираните библейски места и библиография на изданието. Той изпълнява замисъла си да представи едновековното наследство на българската православна библейстика и състоянието на сегашните изследвания в тази област на богословското знание. Това библиографско описание ще бъде безценен помощник на онези, които четат Свещеното Писание и се опитват да го разбират, ползвайки помощта на справочна и коментарна литература.

Представените от Дамянова статии могат да бъдат разделени условно в няколко групи – Централизиране на култа в Йерусалим; Йеротопия на св. Земя; Актуализация на библейски реалии и материали посветени делото на св. Братя.

Интересът на колегата към въпросите на старобългаристиката и Кирило-Методиевистика е още от следването в Богословския факултет, в края на което Дамянова предложи дипломна работа в тази област. Сега тя разширява изследванията си, преминавайки през превода на св. Братя и проследявайки библейските текстове през Втората българска държава.

В статиите посветени на Йерусалим колегата дава един добър пример, как една археологическа тема може да бъде разгледана и интерпретирана христоцентрично, в една православна перспектива.

Анализирането на библейската проблематика през погледа на съвременника е типична актуализация, която води до съответната акомодация. Това е един предпочитан от Дамянова метод, чрез който тя подчертава вечната актуалност на библейските въпроси – Теокрацията като демокрация; Падането на Ниневия и Вавилон – история или настояще. Тези разработки събуждат въпроси и търсения: Отношението -

Бог и човеци или Бог и народ? Кой е Ниневия и кой Вавилон днес? Кой е по-добрият или по-малко злият?

Едно ново направление в богословието е йеротопията, което изследва материалното и духовно пространство като свещено. В тази посока са двете и разработки – *Йерусалим като топографски и духовен център на мозайката от Матаба* и *Biblische Orte in der orthodoxen Tradition*. Подобен тип изследвания са актуални, търсени и желани във връзка с религиозния и поклонническия туризъм и за нуждите на добронамерения междурелигиозен и междуконфесионален диалог.

Към материалите по конкурса е приложена официална справка от Университетската библиотека за цитиранията на съчиненията на д-р Дамянова. Отбелязани са 18 цитирания.

Нямам съвместни публикации с кандидата.

3. Заключение

След анализ на предложените материали по конкурса давам своята положителна оценка и препоръчам на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Богословския факултет на СУ да избере **гл. ас. д-р Екатерина Атанасова Дамянова** на академичната длъжност „доцент” в професионално направление **2.4. Религия и теология** по научната специалност ***Библеистика – библейска археология***.

04.06.2014 г., София

(Доц. д-р Ивайло Найденов)